

מראה מקומות, שיעור מאת הרב מרדכי קורנפלד שליט"א

Purim 5776 - "How 'High' Can We Go?"

פורים תשע"ו - "עד דלא ידע"

נקודות שנידונו בשיעור זה:

- אמרו חז"ל, "מיחייב אינש לבסומי בפוריא", ולכאורה חייבו לכל אחד להשתכר בפורים. האיך תקנו להמון העם דבר שעלול למשוך אותם לשחוק וקלות ראש וכל מיני עבירות חמורות?
- מה כוונת חז"ל באמרם 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', לפי המפרשים הקדמונים?
- למה 'שחט' רבה לרבי זירא בסעודת הפורים שלהם, כשנתבסם רבה ביינו?
- מה פירוש דבריו הסתומים של הגר"א בהגהותיו לשו"ע בענין עד דלא ידע, שהוא מרמז ל'גדולה נקמה... גדולה דעה'? מה ענין זה לברוך מרדכי? ומה כוונתו ש'כיון שניטלה הדעה לא ידע'?
- האיך ניתן להבין דברי הפייטן ד"משנה נקם חזה ושח תהלה"? מהו הנקמה הכפולה שראה מרדכי?
- אמרו חז"ל, 'גדולים מעשי הצדיקים ממעשה שמים וארץ'. במה ואיך הם גדולים?
- מה עולה הלכה למעשה בענין מצוות 'בסומי בפוריא'?

מחייב אינש לבסומי בפוריא

1. **גמרא מגילה ז:**, וז"ל, "אמר רבא מיחייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה שחטיה לרבי זירא למחר בעי רחמי ואחייה, לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא." **ורש"י שם**, וז"ל, "לאבסומי. להשתכר ביין. ואיבסום. נשתכרו."
2. **רשב"א בפ"ה ההגדות לברכות לא:**, וז"ל, "מן המפורסם שהשכרות מבלבל את הדעת עד שמביא לידי כפירה באמת ובהודאה בשקר, ועל דרך המשל כמו שאמרו 'אינו מכיר בין ברוך מרדכי ובין ארור המן'."
3. **סדר היום, סדר הפורים**, וז"ל, "ובענין היין אמרו 'חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', והדברים לרוב הפוסקים כפשטן, ויש מגמגמים בדבר ואומרים דזו לאו שמחה איקרי ובודאי בהגיע לענין זה שמה הרבה יותר מדאי ויזיק לו בלי ספק... אלא האמת הוא כפשוטו, שצריך ששכלו יתבלבל כל כך עד דלא ידע לכיון אם יאמרו ברוך לארור, שיאמר אינו ברוך אלא ארור וכן בהפך בשכנגדו."
4. **מאירי מגילה שם** (והוצא צניאור הלכה), וז"ל, "חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר, ומי"מ אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה, שלא נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות אלא בשמחה של תענוג שנגיע מתוכה לאהבת השם והודאה על הנסים שעשה לנו." **ואורחות חיים לר' אהרן מלוניל הל' פורים אות ל"ח** (הוצא בית יוסף אורח חיים סימן תל"ה), וז"ל, "חייב אינש לבסומי בפוריא, לא שישתכר שהשיכרות איסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שהוא גורם לגילוי עריות ושפיות דמים וכמה עבירות זולתן, אך שישתה יותר מלימודו מעט."
5. **גמרא יומא עד:** (והוצא בהג' הגר"א או"ח תל"ה), וז"ל, "כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים - ר' אמי ור' אסי, חד אמר כל הנותן עינו בכוסו עריות כולן דומות עליו כמישור, וחד אמר כל הנותן עינו בכוסו כל העולם כולו דומה עליו כמישור."

עד דלא ידע' - פשט ורמז

6. **קרוב נתנאל על הרא"ש מגילה פ"א אות ח' סק"י**, וז"ל, "מחייב לבסומי. פרש"י להשתכר ביין, ולולי פרש"י הייתי אומר מדלא קאמר 'מחייב למרוי', דהתרגום של וישכר בתוך אהלה הוא רוי וכמו שבקי' לרוי, אבל הכוונה שמחויב להיטיב לב ע"י שתיית יין הרבה."

7. **מגילה שם בסוף סוגיא הקודמת**, וז"ל, "רווחא לבסימא שכיח".
ורש"י שם, וז"ל, "רווחא לבסימא שכיח. ריוח מצוי לדבר המתוק בתוך המעים."
8. **תוס' מגילה שם**, וז"ל, "דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. בירושלמי, ארורה זרש ברוכה אסתר ארורים כל הרשעים ברוכים כל היהודים."
ובר"ן על הרי"ף (ג:) שם, וז"ל, "עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן. דאמרינן בגמ' [דמערבא] דמיחייב למימר ברוך מרדכי ארור המן ברוכה אסתר ארורה זרש [גם] חרבונה זכור לטוב, ומיחייב לבסומי עד דלא ידע מאי קאמר." (וכ"כ המאירי ע"ס)
9. **ספר האשכול הלכות הנוכה ופורים אות ח'**, וז"ל, "אמר רבא מחייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן. פי', שהי' לקדמונים שיר ובסיום החרוזים אמרו פעם א' ברוך מרדכי ופי"א ארור המן, פי"א ברוכה אסתר ופי"א ארורה זרש, ומי שאינו ביישוב הדעת כל עקר בקל יוכל להחליף." (וקונוז לנדניו נרש"ע מגילה ע"ס)

ע"ד דלא ידע' - ע"ד הרמז

10. **רמב"ם הל' פורים פ"ב הט"ו**, וז"ל, "כיצד חובת סעודה זו, שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו."
וברמ"א או"ח תרצ"ה ס"ב, וז"ל, "י"א דא"צ להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו (כל בו) וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי."
11. **נמוקי יוסף מגילה שם**, וז"ל, "דלא ידע בין ברוך [כו'] - ונקט תלמודא האי לישנא משום דענינא דיומא הוא ומשום דבגימטריא עולה ברוך מרדכי כארור המן. " (וכ"כ זלגודה ע"ס)
וילקוט שמעוני ח"א רמז תתע"א, וז"ל, "אברהם קע"ה, יצחק ק"פ, יעקב קמ"ז, סך הכל תק"ב."
12. **בן יהוידע מגילה ז:**, וז"ל,
 "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. נראה לי בס"ד הנה ודאי עיקר הנס היה בשינוי האגרות שנשתנו מרעה לטובה ואם לא ישתנו היה תועלת לישראל בצליבת המן וגדולת מרדכי, ורובי השתיה ביום זה לעורר השמחה הוא על עיקר הנס אשר נשתנו האגרות ויצא ישראל ממות לחיים.
 והנה נודע כי הנס הזה של שינוי האגרות כתוב במגילה בין הכתובים אשר מדברים בצליבת המן ובין הכתובים המדברים בגדולת מרדכי... ולכן כיון דחייב השתיה לעורר
- השמחה ביום זה הוא רק בעבור הנס של שינוי האגרות הכתוב בין הכתובים המדברים בארירת המן ובין הכתובים המדברים בברכתו של מרדכי, לכך אם זה השותה יש בו דעת להכיר ולהרגיש בנס זה של שינוי האגרות שלא נשתכר כל כך, אז מצוה לשתות כדי לעורר בקרבו השמחה על הנס הזה, אבל אם נשתכר כל כך שנעשה כאבן דומם שאין בו דעת להרגיש במעשה הנס הזה למה ישתה עוד. ולזה אמר עד דלא ידע עיקר הנס הכתוב בין פסוק של ארור המן לבין פסוק של ברוך מרדכי."

קם רבה ושחטי' לר' זירא

13. **מהרש"א בחידושי אגדות מגילה שם**, וז"ל,
קם רבה שחטיה לרבי זירא כו'. דבר תמוה הוא לפרשו כפשטיה, ונראה דר"ל כעין שחטיה, דאגבריה חמרא וכפייה לשתות יותר מדאי עד שחלה ונטה למות, ולכך נקטיה בלשון שחטיה דשתיית היין נקרא ע"ש הגרון מקום
14. **מימרות המורים על מדתו של ר' זירא:**
גמרא ברכות ל:, וז"ל, "אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה קא בדח טובא אמר וגילו ברעדה כתיב א"ל אנא תפילין מנחנא, ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא חזייה דהוה קא בדח טובא אמר ליה בכל עצב יהיה מותר כתיב." (וע"ש בתר"י ספי' לרביי דרבה טובא, אבל יל"פ סכנה דרבה טובא וכן הנין דמו"ק סי' כ"ז וסי' מ"ד, וכ"כ דפ"ת ר"ז לר' רבי זללאל זאב ספון, ורש"י תר"ז, ה"א סי' ל"ט)
- ושם טז:**, וז"ל, "ר' זירא בתר דמסיים צלותיה אמר הכי, יהי רצון מלפניך ה' א-לקינו שלא נחטא ולא נבוש ולא נכלם מאבותינו."
- ושם נז:**, וז"ל, "הרואה שעורים בחלום סרו עונותיו שנאמר 'וסר עונך וחסאתך תכופר', אמר רבי זירא אנא לא סלקי מבבל לא"י עד דחזאי שערי בחלמא."
- וסנהדרין יד:**, וז"ל, "רבי זירא הוה מיטמר למיסמכיה דאמר רבי אלעזר לעולם הוי קבל וקיים, כיון דשמעה להא דא"י אלעזר אין אדם עולה לגדולה אלא א"כ מוחלין לו על כל עונותיו אמצי ליה אנפשיה."
וב"מ פה:, וז"ל, "ר' זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בבליה מיניה כי היכי דלא נטרדיה, יתיב מאה אחרניתא דלא לשכוב ר' אלעזר בשניה ונפלין עילויה מילי דצבורא, ויתיב מאה אחרני דלא נשלוט ביה נורא דגיהנם. כל תלתין יומי הוה בדיק נפשיה שגר תנורא, סליק ויתיב בגויה ולא הוה שלטא ביה נורא, יומא חד יהבו ביה רבנן עינא ואיחרכו שקיה וקרו ליה קטין חריך שקיה."
ונדה כג:, וז"ל, "אמר רב אחא בר יעקב עד כאן הביאו רבי ירמיה לר' זירא לידי גיחוד ולא גחיד."
וברש"י שם, וז"ל, "לידי גיחוד. שחוק בכל תחבולות הללו עסק ר' ירמיה להביא ר' זירא לידי שחוק ולא שחק, דאסור לאדם שימלא פיו שחוק ור' זירא מחמיר טפי."
- ירושלמי ברכות פ"ג סה"א**, וז"ל, "רבי זעירא שרע בדיבורא, אתון בעיין מיזקפניה ושאכחוניה איעני, אמרו ליה מהו כן, אמר לון לכן דאתינן על שם 'והחי יתן אל לבוי'."
ופני משה שם, וז"ל, "ר' זעירא שרע בדיבורא. נפסק בתוך דיבורו ונשתומם כשעה חדא, מלשון או שרוע.

אתנו. ובעו לזקפו ולהחזיקו, ומצאוהו מעונה ונחלש. לכן דאתינו. מפני שעסוקין היינו בעניני הספד ומיתה ונתתי הדברים אל לבי וגוע כחי והייתי נחלש, על שם דכתיב והחי יתן אל לבו. **ומראה הפנים שם**, וז"ל, "שרע בדיבורא. ראיתי בספר אי נקרא מעריך... הביא להא ופי' 'בדיבורא', כמו בדברא, כלומר כשיצא החוצה וראה מקום הקברות נתן אל לבו ונעשה מעונה וחלוש ושרע ונפל לארץ. **וסנהדרין ט: ,** וז"ל, "בעי מיניה ר' זירא מר' אבהו ירדה לו דמות חמור מהו, א"ל יארוד נאלא! הא אמרי ליה אין דבר טמא יורד מן השמים." **וברש"י שם**, וז"ל, "ירוד נאלא. תנין שוטה, עוף ששמו תנין והוא שוטה ובוכה ומספיד תמיד."

ושו"ת חות יאיר סי' קנ"ב (הובא בסו"ס חפז חיים), וז"ל, וצ"ע מה דקרי ליה רב אבהו לר' זירא בסנהדרין נ"ט ע"ב על דאבעי ליה ירדה לו דמות חמור מן השמים והשיב לו יארוד נאלא וכו' ופי' רש"י תנין שוטה ומספיד תמיד והוא לכאורה דבר גנאי ובזיון גדול לקרות לו שם עוף אכזרי ארסי שוטה.

ואחר העיון נלפענ"ד שגם זו לטובה ולשבח ורב אבהו ור' זירא היו מחולקין כמו דפליגו אמוראי בשורה בתענית אם נקרא קדוש או חוטא כמו שמצינו ג"כ שהרמב"ם הפליג בגנאי המצער נפשם ומרבי' בתעניתים... וזה היה דעת רב אבהו...

ור' זירא היה להיפך מסגף נפשו מאד ולרוב פרישתו עלה לא"י כבגמ' בפי הפועלים דצם שי' תענית'י ובדק נפשי בתנורא יע"ש... ואפשר כי מפני סיגופיו נעשה כעור והושחר פניו על כן כי סמכוהו [שם בכתובות] שרו ליה לא כחל ולא שרק וכו' ויעלת חן ר"ל מצד אילת אהבים היא התורה ולכן תמיד היה שרוי בצער ביגון ואנחה כבגמ' דנדה עד כאן הביאו ר"י לר' זירא לידי גיחוך ולא גחך כענין יומא דבדה רבי במס' נדרים.

ואפשר כי רב אבהו חשבו לחסידות של שטות, ומ"מ לא קראו לגנאי רק להורות על התבודדותו ופרישתו ויגונו תמיד, ומדוקדק מה שפי' רש"י וז"ל יארוד נאלא תנין שוטה ומספיד תמיד, דקשה מה ענין הספד לכאן ולמ"ש אתי שפיר כי היה מתאכזר על גופו לענות נפש ותמיד שרוי בהספד ודאגה על עוונותיו ומיעוט צדקתו ותורתו בעיניו כראוי לשלימים, ורב אבהו חשב כי ע"י סיגופיו ועינוי נפשו נתמעטו כחות נפשו מהם עומק העיון והחריפות ושיקול דעת הישר, ולכן על שאבעי' לו ירדה לו דמות חמור שכבר נכלל בדברי רב אבהו קראו יארוד נאלא וכו', ואין זה רק פרוש מופלג כמ"ש תנין בהיכלי עונג, ומעון תנים, גם תנים חלצו שד, שמורה על התבודדות ומיעוט רחמנות וחמלה.

(ועי' מגדים חדשים לזכרות כח. שהאריך מאד בזה על מס' קס 'איקוס מקמיהו וקצבל אגרא' ע"פ התור"י קדו' לג. דהעומד לפני רבנן זוכה ליר"ש, כדל"י במ"ר בהעלותך טו:יז).

15. **לקוטי יהודה שנדפס עם השפת אמת, אסתו ט: יט, בשם החי' הרי"ם**, וז"ל, (וכ"כ בזהל שלמה (לחלוםסק) ח"ב ע' י"ז בשם ר' מענדיל מרימינוב דז"ר"א ר"ת זיעה ילאה רתת אימה.

ולענין פירוש האגדה כוונת הרי"ם שרצה הכריח את ר"ז לשמוח ביותר נגד טבעו ולדך עבודתו, ובעין אליהו כתב עד"ז אכל להיפך, שר"ז מרוב ילאתו ע"י כניסת היון דימה שאינו עושה לר"ן ד' עד שנתעלף כמת, ע"ש. - מ.ק.)

16. **מאירי מגילה שם**, וז"ל, "לענין ביאור זה שאמר שחטיה לרבי זירא, פי' מלשון שחטה, ר"ל שמיעכו, ואחיה הוא מלשון 'החלימני והחייני'." (פי' שר' זירא היה חלש הטבע וכזה הי' בעל כח וחיצוקו חזק מזל - מ.ק.)

17. **הגהות יעבץ שם**, וז"ל, "ונ"ל עוד לבאר הענין היתב, בודאי לא שחטו ממש אלא לפי שהיו שמחים מאד וכתיב 'בכל עצב יהיה מותר', לכן עשה זאת רבה להעציבו כענין שאמרו (בר' ל:) כי קחזו לרבנן דבדחי טובא כו', ובאחיות עינים שחטו רבה לר"ז, כדאי

18. **בן יהודע שם**, וז"ל, קם רבה ושחטי' לר"ז. המאמר הזה הוא מיושב יותר כפי מה שפרשו בו המקובלים ז"ל, דלא שחטיה בסכין אלא ע"י עסק התורה שהיו לומדין מתוך השמחה נתגברה עליו נפש רבה ומשכה ממנו נפש שלו... והוא על דרך שאמרו בסוף אדרא רבא על שלשה חברים של רשב"י וז"ל דהא מילין עתיקין לתת אתגליין, ועד דאילין מתבסמן נשמתייהו באינון מילין, נפקת נשמתייהו בנשיקה ואתקשרו בההוא פרסא וכו' ע"ש. וכן קרה לרבי זירא מפני שהיו לומדים

ביאור הגר"א לעד דלא ידע'

19. **ביאור הגר"א בשו"ע או"ח תרצ"ה**, וז"ל, "חייב כו' שם מיחייב אינש כו', ור"ל בין נקמת המן לגדולת מרדכי, והוא מ"ש גדולה נקמה שניתנה כו' ואמרו גדולה דעה, וכיון שניטלה הדעה לא ידע כו'."

20. **גמרא ברכות לג.** וז"ל, "ואמר רב אמי גדולה דעה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר כי ק-ל דעות ה', וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושה. אמר רבי אלעזר גדול מקדש שנתן בין שתי אותיות שנאמר פעלת ה' מקדש א-דני, ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו דעה נתנה בין שתי אותיות מקדש נתן בין שתי אותיות. מתקיף לה רב אחא קרחינאה אלא מעתה גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר ק-ל נקמות ה', אמר ליה אין במילתה

תיבות רק אותיות והיודע לצרפם הוא הדעת ורוה"ק שנאמר גבי בצלאל, ועד"ז אמרו עוד שם גדול מקדש שניתן בין ב' אותיות שנאמר פעלת ה' מקדש ה' וגו', שהוא נעשה ע"י בצלאל שהיה בו דעת והיה יודע לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ.

וידיו דקאמר הכא הם שני מדותיו יתעלה, והוא שניתן בין ב' אותיות האחד הימין והוא הרחמים והשני השמאל שהוא הדין, והצדיקים שהוא בצלאל והנלוים אליו במעשיהם במקדש מטיילים כח וגבורה בפמליא של מעלה לצרף ידיו שם שהם ב' שמותיו שהן במקדש מצד ימין ומצד שמאל שהם הרחמים והדין, שע"כ נכתב מקדש בין ב' שמות אחד מימין ואחד משמאל, משא"כ במעשה בראשית דלא צירף ב' השמות בהם אלא במעשה ארץ כתיב ידי יסדה ארץ בלחוד ובמעשה שמים היה הימין לחוד כדכתיב ימיני טפחה שמים, והוא מטבע

ומהרש"א בח"א לברכות לג., וז"ל,

ופריך אלא מעתה גדולה נקמה כו'. דגבי נקמה מה שייך לצרף ב' שמות שהם הרחמים והגבורה שמימין ושמאל של נקמה כמ"ש אל נקמות ה' וגו' דהא אין בנקמה רק מדה"ד והגבורה ומשני אין למלתיה מיהא גדולה כו' שיש בנקמה בעו"ג ג"כ רחמים והיינו לישראל כדקאמר עולא שתי נקמות הללו א' לטובה כו'. דיש נקמה בעו"ג גם כן טובה

הבריאה כי מן השמים הרחמים ובנינו של עולם וההפך מן הארץ עולם הפסד ההויה.

אבל הצדיקים במעשיהם היו מצרפין מדת הדין והגבורה אל הרחמים והחיים, אשר בגבורתו יתעלה מביא חיים לעולם, אשר ע"ז נתייסד אתה גבור לעולם ה' מחיה מתים היפך טבע הגבורה של אדם שממית החיים.

וע"פ הכוונה זו בעיקר מעשה המקדש היו מבי' שבטים האחד בצלאל למטה יהודה שהוא מצד הימין ורחמים כמ"ש יהודה כולו על שמו של הקב"ה שם הוי"ה, ואמר ואתו אהליאב וגו' למטה דן דהיינו לצרף אליו הדין והגבורה כמ"ש מן קאתית דכתיב דן ידן עמו וגו'.

לישראל והיינו צירוף ב' שמות הרחמים והגבורה דמתוך הנקמה בעו"ג שהיא גבורתו ית' ב"ה תבא הרחמים לישראל.

(וכע"ז בפ"י הגר"א לאגדות השם שם וזמנה"א בסנה' 35).

לגלות ההסתר במגילת אסתר

27. **רד"ק בתחילת תהילים צ"ד**, וז"ל, **"ק-ל נקמות ה'.** מתפלל לקרב הגאולה ולקחת אז נקמה מן הרשעים, כי כן הבטיח בדברי הנביאים, כמו שאמר (מלאכי ג, יט), והיו כל זדים וכל עושי רשעה קש וְלֹהֵט אותם היום הבא."
- ובאר אברהם שם** (לר' אברהם בן הגר"א), וז"ל, **"ק-ל נקמות.** מתפלל לקרב הגאולה מבבל ולקחת אז נקמה מהרשעים כי כן הבטיח בדברי הנביא."
28. **מגילת אסתר פ"ב פסוק י"א**, וז"ל, **"ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה."**
- ושם פ"ד פסוק א'**, וז"ל, **"ומרדכי ידע את כל אשר נעשה..."**
- ושם פסוק י"ד**, וז"ל, **"ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות."**
- ורש"י שם ב: יא**, וז"ל, **"מרדכי אמר, לא אירע לצדקת זו שתלקח למשכב ערל אלא שעתידה לקום להושיע לישראל, לפיכך היה מחזר לדעת מה יהא בסופה."**
29. **גמרא חולין קלט:**, וז"ל, **"אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר."**
30. **אסתר רבה ז: ג**, וז"ל, **"בא לו מזל דגים שהוא משמש בחדש אדר ולא נמצא לו זכות ושמוח מיד ואמר אדר אין לו זכות ומזלו אין לו זכות ולא עוד אלא שבאדר מת משה רבן, והוא לא ידע שבאחד באדר מת משה ובאחד באדר נולד משה, ואמר כשם שהדגים בולעין כך אני בולע אותן, אמר לו הקב"ה רשע דגים פעמים נבלעין ופעמים בולעין ועכשיו אותו האיש נבלע מן הבולעין, א"ר חנן הדא הוא דכתיב ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם."**

עוד דלא ידע' - הלכה למעשה

31. **בעל המאור על הרי"ף שם**, וז"ל, **"אמר רבה חייב איניש לבסומי בפוריא כו'.** כתב ה"ר אפרים ז"ל מההוא עובדא דקם רבה שחטיה לר' זירא לשנה א"ל תא נעביד כו', אידחי ליה מימרא דרבה ולית הלכתא כוותיה ולא שפיר דמי למעבד הכי."
32. **ב"ח אורח חיים סימן תרצ"ה**, וז"ל, **"וצריך שישתכר עד דלא ידע... ובהגהות מיימוניות (פ"ב הט"ו אות ב') כתב בשם ראב"י (סו"ס תקס"ד) כל זה למצוה אבל לא לעכב, ובתשובת מהרי"ל סימן נ"ו ביאר טעמו עיין שם."**
- ומהרי"ל סי' נ"ו אות ט'**, וז"ל, **"הא דאמר רבה חייב אדם לבסומי, ודאי מצוה בעלמא [הוא כמש"כ ראב"י], הכי משמע לישנא 'מחייב אדם' כו', ולא קאמר סעודה כך (דינא לכה"ג) [דינא וכה"ג], דימי משתה כתיב ואיכא משתה בלא שכרות."**
33. **לקוטי יהודה שנדפס עם השפת אמת, אסתר ט: יט**, וז"ל, **"מובא בשם א"י החי הרי"ם זצ"ל מגור שהיה שונא שיכורת... ופעם אחת בפורים בא אליו פנימה חסיד אי' מבוסס קצת וא"ל החי הרי"ם זצ"ל בלשון תימה, 'שיכור?', וא"ל החסיד הלא אמרו חייב איניש לבסומי בפוריא, וא"ל החי הרי"ם זצ"ל הלא לא נאמר חייב, רק מיחייב, עכלה"ק."**
34. **רמ"א באו"ח תרצ"ה ס"ב**, וז"ל, **"וי"א דא"צ להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו וישן ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. ואחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוין לבו לשמים."**